

Les polítiques de l'espai públic

ITZÍAR GONZÁLEZ

Regidora del districte de Ciutat Vella de Barcelona

El compromís i l'aposta per a la creació i dignificació de l'espai públic marca exemplarment l'inici de les noves polítiques públiques dels ajuntaments democràtics. Ja sigui des del planejament general, ja sigui des de les intervencions puntuals en places i carrers, cada nou espai guanyat a favor de la comunitat s'ha considerat sempre clau en la lluita per la democràcia i una justa actuació davant el desgreuatge a tants veïns i veïnes atapeïts en blocs i remuntes il·legals.

Barri a barri, l'ordre reequilibrador dels estàndards urbanístics (zones verdes, equipaments, espai viari...) va anar refent el teixit esfilagarsat entre les relacions veïnals i l'administració pública. Cada parc que s'obria a l'ús ciutadà, cada plaça que s'arbrava, cada carrer que s'urbanitzava i il·luminava, refermaven el compromís comunitari de les institucions públiques, així com també l'orgull i la identitat ciutadana de la gent. Era perquè la ciutat mostrava la seva cara amable, que el veí assolía plenament la seva condició de ciutadà i, d'aquesta manera, aprofundia el seu sentiment social de pertinença a la nova realitat de la normalitat democràtica.

Però si la voluntat d'aconseguir espai públic marca l'inici dels ajuntaments democràtics, l'esforç per al seu manteniment ha estat, sens dubte, el repte que l'ha seguit. L'ús intensiu dels nous espais comunitaris ha necessitat del reforç i de la creació de xarxes públiques de serveis de transport, de neteja i manteniment, de polítiques de sostenibilitat i medi ambient, d'actuacions específiques en parcs i jardins, etcètera. D'aquesta

manera, els nous espais que han anat dignificant la nostra vida ciutadana han anat acompanyats, lògicament, de l'augment del llindar d'exigència de la seva qualitat i confort. Viure en una ciutat administrada públicament ha esdevingut, així, sinònim de viure en una ciutat que ha de garantir l'ordre i l'amabilitat, alhora que ens compromet a tots en un mateix i compartit conjunt de valors ciutadans.

Potser cal ampliar el que entenem per espai públic i cal començar a reconèixer que la majoria d'incidents que s'hi donen tenen el seu origen en l'espai privat que hi afronta. La influència que allò privat té sobre l'espai públic ens fa reivindicar una nova manera d'intervenir-hi

Els darrers anys, però, amb una velocitat de certament vertiginosa, les temptacions d'usar el nou espai reconquerit per a mil i una activitats (d'interès públic algunes, però la majoria d'interès privat) han fet saltar les alarmes a molts ciutadans davant el perill del seu sistemàtic i impersonal consum. L'augment de persones als carrers i als passeigs, la bonança del nostre clima, la proliferació de bars i restaurants amb vetlladors; així com la necessitat d'espais de trobada per als joves i també la d'aquells nouvinguts als que els manca espai suficient en els seus pisos i habitacions compartides, estan sobresol·licitant la capacitat de càrrega del nostre espai públic. I tot això sense oblidar que, a més gent pels

carrers, més demandes de fires, estands o carpes a la recerca de públic.

Per tot això, després de la creació i de la dignificació de l'espai públic i després d'establir els seus mecanismes de manteniment, ens cal ara parlar de la seva recuperació com a espai per a l'autoritat comunitària. Un espai on allò que hi succeeix és resultat de la voluntat coincident de les parts. El lloc on el ciutadà té garantits els seus drets i l'acompliment dels seus deures. Un espai equidistributiu de dignitat i ciutadania. Un espai per a ús quotidià de tothom. Un espai que es defensi de ser vist com a negoci, i sigui un espai públic i gratuït, amb l'única taxa de ser respectat i cuidat per aquells que en fan us.

I és que potser cal ampliar el que entenem per espai públic i cal començar a reconèixer que la majoria d'incidents que s'hi donen tenen el seu origen en l'espai privat que hi afronta. Quantes vegades hem reconegut que el teixit comercial a les plantes baixes ajuda a garantir la seguretat i la qualitat d'un carrer i quantes poques hem alertat que aquells locals o negocis que incompleixen sistemàticament les normatives (de treball, de salut, de comerç, de medi ambient, etcètera) són letals per a la seva qualitat. La influència que allò privat té sobre l'espai públic ens fa reivindicar una nova manera d'intervenir-hi. Ja no es tracta de traçar els límits de l'espai públic, sinó molt altrament, de penetrar en l'àmbit d'influència de les plantes baixes i les comunitats de veïns que hi conflueixen.

Pensar així l'espai públic ens obre la possibilitat de desenvolupar reflexions i tècniques d'intervenció d'un

urbanisme més preventiu que estaria preparat per anar donant respostes als nous conflictes de convivència i, fins i tot, de seguretat que, malauradament, van augmentant a les nostres ciutats. Com explicar la dificultat dels recentment creats espais públics per poder absorbir i drenar alguns dels efectes de la globalització mundial? Com evitar morir d'èxit per l'excessiva afluència de persones en un passeig ciutadà? Com reequilibrar l'ús veïnal i l'inter-nacional? Com fer compatible la mesura i l'harmonia dels centres històrics amb l'expectativa de negoci que genera el seu atractiu i imant per convocar esdeveniments i visitants? Com mantenir la qualitat d'un negoci si la demanda és compulsiva i gens exigent?

L'aposta és, sens dubte, treballar, d'una banda, per la qualitat de les activitats i negocis que es duen a terme a les plantes baixes i, de l'altra, per dignificar els elements comuns i l'accessibilitat dels edificis d'habitatges. D'aquesta manera es vol comprometre al conjunt de la societat amb la qualitat del seu espai públic i se'l vol fer corresponsable del seu manteniment. Lluny d'anar sobrecarregant a l'administració pública amb més deures

compensadors de les males pràctiques d'alguns, es proposa avançar en noves polítiques de l'espai públic que:

Com fer compatible la mesura i l'harmonia dels centres històrics amb l'expectativa de negoci que genera el seu atractiu i imant per convocar esdeveniments i visitants? Com mantenir la qualitat d'un negoci si la demanda és compulsiva i gens exigent?

- Elaborin protocols de multi-inspecció que facilitin l'obertura d'expedients sancionadors i els seus corresponents precintes, amb la finalitat de fer prevaler l'autoritat administrativa.
- Analitzin el conjunt d'activitats i l'ús excessiu del conjunt de carrers, parcs i places de cadascun dels barris per tal d'elaborar el mapa redistributiu de càrrega i els criteris d'ocupació a l'hora de donar els permisos.

- Vetllin per l'accessibilitat i la gratuïtat d'estada que els ciutadans han de tenir garantits en cadascuna de les seves places.

- Acabin amb l'expectativa de negoci i la privatització progressiva de l'espai públic a favor de recuperar-lo com a lloc de trobada i confluència veïnal.

- Tornin a ser l'àmbit estratègic per a la cohesió i l'aprenentatge convivencial i el lloc de la cultura de l'ús quotidià de la ciutat

- Defineixin les metodologies que garanteixin la participació i l'acord de tothom a l'hora del seu disseny i urbanització.

Si la ciutadania de sempre i la ciutadania nouvinguda treballen juntes i colze a colze amb les administracions per a la recuperació de l'espai públic, i si tothom se sent corresponsable de poder aconseguir-ho, novament seran l'espai públic i la seva reivindicació els elements determinants per a l'aprofundiment en la democràcia participada de les noves ciutats globals. ■

NOVETAT EDITORIAL

Ciudadanas y políticas
M. Dolors Renau
Fundació Rafael Campalans, 2008
PVP: 12 euros

Ciudadanas y políticas, de M. Dolors Renau

Aquest llibre és el resultat de les reflexions nascudes de la dilatada experiència política de la seva autora, M. Dolors Renau, i del camí recorregut per diversos països i responsabilitats, la majoria relacionades amb els Drets Humans de les dones. Totes i cadascuna de les seves paraules són fruit de la seva experiència personal, il·luminada per la reflexió política general, per la història del pensament feminista i per la veu de les pròpies dones.

Alguns dels treballs reunits en aquest llibre han estat presentats prèviament com a ponències en congressos internacionals. Altres van néixer com a guions preparatoris de mitings i xerrades partidistes, i la majoria com a cursos de formació política per a dones. Tots ells han estat posats al dia per la seva autora, corregits i fins i tot reescrits.